

Indexering av livränta

Försäkringskassans ställningstagande

Försäkringskassan ska vid tillämpningen av 41 kap. 21 § socialförsäkringsbalken, förkortad SFB, utgå från följande.

Begreppet "en fastställd livränta" avser en livränta för år räknat (årsbeloppet) som beslutas i samband med en prövning eller en omprövning av rätten till livränta.

Den årliga omräkningen görs i två på varandra följande steg. I det första steget räknas den fastställda livräntan om för varje år som har passerat sedan den beslutades, med det särskilda tal som gällde för respektive år. I det andra steget, det vill säga först efter att det första steget har genomförts för varje år som har passerat sedan den fastställda livräntan beslutades, tillämpas indexeringstaket om förutsättningarna för att tillämpa det är uppfyllda.

Bakgrund och överväganden

Vad är en indexering och hur görs den?

Indexering innebär att en ersättning räknas om efter ett mått som baseras på en genomsnittlig förändring. Detta är ett sätt att anpassa ersättningen till den ekonomiska utvecklingen över tid. För livränta, som ska ersätta inkomstbortfall vid arbetsskada, görs indexeringen genom en årlig omräkning. Syftet är att säkerställa att den försäkrade även ersätts för den förväntade framtida inkomstutvecklingen som den försäkrade troligen skulle ha fått ta del av om denna inte blev skadad.¹

Indexeringen av livräntan baseras på en beräkningsmodell som infördes år 2003 och reglerades då i 6 kap. 2 § lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring.² Bestämmelsen fördes sedan över till 41 kap. 21 § SFB med några mindre redaktionella ändringar.³ Tidigare följde indexeringen den allmänna prisutvecklingen genom att vara knuten till prisbasbeloppet.⁴

Indexeringen av livräntan görs genom ett särskilt omräkningsförfarande som regleras i 41 kap. 21 § SFB. Detta innebär att en fastställd livränta ska räknas om varje år med ledning av ett särskilt tal⁵ som är avsett att motsvara halva reallöneförändringen och hela prisförändringen.

---

¹ Prop. 2001/02:81 s. 65.

² Lagen (2002:222) om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring.

³ Prop. 2008/09:200 s. 126 och 712.

⁴ Se bl.a. prop. 1975/76:197 s. 106 och prop. 2001/02:81 s. 64 f.

⁵ Försäkringskassan meddelar närmare föreskrifter om det särskilda talet, även kallat särskilt indexeringstal. För tid till och med år 2023 finns regleringen i

Beslutsdatum
2023-11-20Vår beteckning
Dnr FK 2023/030095
Serienummer
2023:14

Det finns en spärregel i form av ett indexeringstak. Indexeringstaket innebär att beloppet som livräntan får räknas om till inte får bli högre än samma andel av 7,5 gånger det för året fastställda prisbasbeloppet som den andel av livränteunderlaget som motsvarar den nedsatta förvärvsförmågan.

Vad är en fastställd livränta?

För indexeringen har begreppet "en fastställd livränta" en central betydelse. Det framgår dock inte av ordalydelsen av 41 kap. 21 § SFB vad som menas med begreppet, men förarbetena är tydliga med att det är den beviljade livräntan som indexeras.⁶ "En fastställd livränta" är därmed detsamma som "en livränta för år räknat (årsbeloppet) som beslutas i samband med en prövning eller en omprövning av rätten till livränta". Att den fastställda livräntan räknas om innebär alltså inte att det fastställs en ny livränta.

Hur går den årliga omräkningen till?

Den fastställda livräntan ska räknas om *för* varje år enligt 41 kap. 21 § SFB. Detta innebär i praktiken att det varje år ska göras en helt ny omräkning.

Utifrån hur bestämmelsen är uppbyggd ska den årliga omräkningen göras i två på varandra följande steg. I det första steget räknas den fastställda livräntan om för varje år som har passerat sedan den beslutades, med det särskilda tal som gällde för respektive år. I det andra steget, det vill säga först efter att det första steget har genomförts för varje år som har passerat sedan den fastställda livräntan beslutades, tillämpas indexeringstaket om förutsättningarna för att tillämpa det är uppfyllda.

Lagstiftaren har uttalat i förarbetena att livräntan fortsättningsvis kommer att prisindexeras, snarare än inkomstindexeras, så fort den uppgår till den beloppsgräns som följer av indexeringstaket.⁷ Detta skulle kunna tolkas som om att den årliga omräkningen ska göras på ett annat sätt från och med tidpunkten då indexeringstaket blir tillämpligt. En sådan tolkning är inte förenlig med bestämmelsens ordalydelse, i synnerhet utifrån att det i bestämmelsen redogörs för att omräkningen ska göras på sammansätt varje år. Ytterligare ett argument för en sådan tolkning är faktumet att arbetsskadeförsäkringen som utgångspunkt ska ersätta den förväntade framtida inkomstutvecklingen som den försäkrade skulle ha kommit att få ta del av i en tillväxtekonomi. Detta är anledningen till att det har bedömts som otillräckligt att indexeringen av livräntan enbart ska följa prisutvecklingen utan att den även behöver följa den allmänna inkomstutvecklingen.⁸

Det framstår snarare som att uttalandet i förarbetena om fortsatt prisindexering baseras på antagandet om att inkomstindexering leder till ett högre beloppsmässigt resultat än prisindexering. Lagstiftaren har därtill identifierat att det

---

Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 2003:24) om särskilt indexeringstal för livränta. För tid därefter finns regleringen i Försäkringskassans föreskrifter om beräkning av särskilt indexeringstal för livränta (FKFS 2023:5).

⁶ Prop. 2001/02:81 s. 67.

⁷ Ibid. s. 106.

⁸ Ibid. s. 65.

Beslutsdatum
2023-11-20Vår beteckning
Dnr FK 2023/030095
Serienummer
2023:14

finns situationer där det kan bli tvärtom⁹, det vill säga då prisindexering leder till ett högre beloppsmässigt resultat än inkomstindexering. Sammantaget innebär alltså regleringen att en livränta aldrig ska räknas om med något annat tal än det särskilda talet. Först när sådan omräkning har skett kan det aktuella prisbasbeloppet beaktas, genom regeln om indexeringstaket.

Aktuella bestämmelser, rättspraxis m.m.

41 kap. 21 § SFB

Prop. 1975/76:197

Prop. 2001/02:81

Prop. 2008/09:200

Försäkringskassan

Marie Axelsson
BeslutsfattareMagdalena Albin, föredragande
Malin Persson

---

⁹ Ibid s. 66.